

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้ามและถือว่าเป็นความผิด อาชญากรรมนับเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดปัญหาหนึ่งของประเทศไทย นอกจากจะก่อให้เกิดความหวาดผวแก่ประชาชนโดยทั่วไปแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ความสูญเสียของอาชญากรรมนั้นมีมูลค่ามากมายมหาศาล และไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ตลอดจนความสูญเสียทางร่างกายและจิตใจ ในปัจจุบันปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนยังอยู่ในสภาวะที่น่าเป็นห่วง และรบกวนความสงบสุขในการดำรงชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมพื้นฐานอันประกอบด้วย การประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ และการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนผลของการจับกุมนั้นยังคิดเป็นสัดส่วนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่เกิดขึ้น

ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสภาพและรูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ปฏิบัติ ระบบฐานข้อมูลและสถิติอาชญากรรมของประเทศไทยนั้น มีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้จัดเก็บและประมวลผล ซึ่งในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นนั้นได้จัดทำโดยพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีในท้องที่ (ในแต่ละสถานี) แม้ว่าสถิติอาชญากรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น จะสามารถใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนความแตกต่างระหว่างพื้นที่ แต่การศึกษาวิเคราะห์ของภาครัฐส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปของสถิติเปรียบเทียบให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา และแต่ละพื้นที่เท่านั้น อาจกล่าวได้ว่า ข้อมูลเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้นอย่างเดียวนั้นแทบจะไม่มี ความหมายเลย หากไม่ได้มีการเชื่อมโยงกับคุณลักษณะหรือองค์ประกอบต่างๆในพื้นที่ (Murray *et al.*, 2001) การศึกษาความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจสังคมและอาชญากรรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญขั้นแรกในกระบวนการป้องกันอาชญากรรม (Carcach, 2000) และเป็นสิ่งที่นานาอารยประเทศได้ให้ความสำคัญมาก แต่ในประเทศไทยของเรานั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนป้องกันอาชญากรรม

โดยทั่วไปแล้วการเกิดขึ้นของอาชญากรรมแต่ละครั้งจะประกอบด้วย ผู้กระทำผิด (Offender)เหยื่อ (Victim) และ สถานที่ (Place) ข้อมูลรายละเอียดทางพื้นที่นั้นมีความสำคัญมากในการศึกษาอาชญากรรม ตลอดจนการวางแผนป้องกันอาชญากรรม เนื่องจาก **การเกิดขึ้นของอาชญากรรมนั้นไม่ได้กระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่** แต่มักจะมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรมนั้นนอกจากจะต้องให้ความสำคัญกับจำนวนครั้งที่เกิดขึ้นแล้ว ตำแหน่งของจุดที่เกิดเหตุก็มีความสำคัญมาก ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เช่น ในสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรเห็นได้จากการที่ฐานข้อมูลอาชญากรรมในประเทศเหล่านั้นจะมี **พิกัด** ของสถานที่เกิดเหตุกำกับอยู่ แต่ในประเทศไทยนั้นไม่เคยมีการเก็บข้อมูลในส่วนนี้มาก่อน ประโยชน์ของระบบพิกัด (Coordinate System) นั้น ทำให้สามารถระบุตำแหน่งที่แน่นอนบนพื้นโลกได้ การบันทึกพิกัดลงในฐานข้อมูลอาชญากรรมนั้น นอกจากจะทำให้เข้าใจถึงความแตกต่างทางพื้นที่ของอาชญากรรมแต่ละประเภทได้ดีขึ้นแล้ว ยังสามารถนำไปพลอตในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อทำการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของอาชญากรรมได้อีกด้วย

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่นั้น นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรม (Hirschfield *et al.*, 1995; Ratcliffe and McCullagh, 2001) เนื่องจากสามารถแสดงข้อมูลในรูปของแผนที่ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลเชิงพื้นที่อื่นๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาทางด้านอาชญาวิทยาลี้ภัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของพื้นที่และประชากร ที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม (Harries, 1974; Brantingham and Brantingham, 1981) นอกจากนั้นแล้วระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ยังได้รับการยอมรับว่ามีประโยชน์มากในการวางแผนป้องกันอาชญากรรม (Canter, 1997; Getis *et al.*, 2000; Murray *et al.*, 2001) การทำแผนที่อาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Hotspot Map หรือแผนที่แสดงความหนาแน่นของอาชญากรรมนั้น สามารถแสดงให้เห็นถึงทำเลที่ตั้งของพื้นที่ที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นหรือที่เรียกว่า Hotspot Area ซึ่งการที่สามารถระบุพื้นที่ที่เป็น Hotspot ได้นั้นจะเป็นการช่วยจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรกำลังพล ให้สอดคล้องตามความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนเป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจวางแผนในการป้องกันและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นหากวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ที่ดิน ก็จะทำให้เห็นถึง **ปัจจัยเสี่ยง** ที่มีต่อการเกิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ เนื่องจากประชากรแต่ละกลุ่มมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมต่างประเภทกัน อีกทั้งแต่ละพื้นที่ก็มีระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกันด้วย การศึกษานี้นอกจากจะช่วยในการวางแผนป้องกันอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบสนับสนุนการ

ตัดสินใจเชิงพื้นที่เพื่อการป้องกันอาชญากรรม (Spatial Decision Support System for Crime Prevention) ด้วย ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ตามแผนงานที่ 2: การวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของกลยุทธ์การวิจัยที่ 7 (การจัดการปัญหาอาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาผู้มีอิทธิพล) ที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 (การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม)

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองพิษณุโลก
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
- 3) เพื่อนำผลการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ไปใช้ในการวางแผนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 อาชญากรรมที่ศึกษา

จะทำการศึกษาเฉพาะคดีที่ได้มีการแจ้งความร้องทุกข์เอาไว้ที่สถานีตำรวจเท่านั้น โดยคดีที่ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่คดีอาญา 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ (ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ลักพาเรียกค่าไถ่ วางเพลิง)
- 2) คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและเพศ (ฆ่าผู้อื่น กระทำให้ตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา)
- 3) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์)
- 4) คดีที่น่าสนใจ (โจรกรรมรถจักรยานยนต์ โจรกรรมรถยนต์ โจรกรรมโคกระบือ โจรกรรมเครื่องมือการเกษตร ปล้น-ชิงทรัพย์รถโดยสาร ปล้น-ชิงรถแท็กซี่ ข่มขืนและฆ่า ลักพา เรียกค่าไถ่ นื้อ โจรทรัพย์ ยักยอกทรัพย์)
- 5) คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (อาวุธปืน ยาเสพติด การค้าประเวณี การพนัน สถานบริการ โรงแรม มีและเผยแพร่วัตถุลามก)

- 6) คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า และ
พ.ร.บ. คนเข้าเมือง

1.3.2 พื้นที่ศึกษา

คือ พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 17 ตำบล ได้แก่ ตำบลในเมือง ตำบลจอมทอง ตำบลบึงพระ ตำบลบ้านกร่าง ตำบลสมอแข ตำบลท่าโพธิ์ ตำบลอรัญญิก ตำบลท่าทอง ตำบลพลาญชุมพล ตำบลมะขามสูง ตำบลปากโทก ตำบลวัดจันทร์ ตำบลบ้านป่า ตำบลบ้านคลอง ตำบลคอนทอง ตำบลไผ่ขอดอน และ ตำบลหัวรอ

1.3.3 ระยะเวลาที่ศึกษา

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 1 มกราคม 2550 – 31 ธันวาคม 2551

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของ สภ.อ.เมืองพิษณุโลก ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และทำให้สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ลดลง
- 2) เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบการบันทึกพิคัดในฐานข้อมูลอาชญากรรมในระดับประเทศ
- 3) เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่เพื่อการป้องกันอาชญากรรม (Spatial Decision Support System for Crime Prevention)